

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ

จัดทำโดย พลตำรวจโท ธนา ชวงค์

รหัส ๖๔๐๙๑๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ

พลตำรวจโท ธนา ชูวงศ์^๑

หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Rule of Law ซึ่งมีผู้ให้คำแปลไว้หลายอย่าง อาทิ หลักพื้นฐานของกฎหมาย หลักการปกครองด้วยกฎหมาย หลักความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย หลักความยุติธรรมตามกฎหมาย หลักธรรมแห่งกฎหมาย เป็นต้น

หลักนิติธรรม คือ การปกครองโดยกฎหมายเป็นใหญ่ การปกครองโดยกฎหมายซึ่งเป็นธรรม ยุติธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้อำนาจภายในขอบเขตที่กฎหมาย กำหนด รวมถึงการบัญญัติกฎหมาย การใช้การตีความกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย

หลักนิติธรรม เป็นหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของหลักธรรมาภิบาล คือ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ซึ่งหมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี อันเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม รัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความ รู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤต ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ การปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน

หลักนิติธรรมนี้จะถูกล่วงละเมิดมิได้ หากกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ผลก็คือจะใช้บังคับไม่ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งหลักนิติธรรม คือหลักที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งปวง อยู่เหนือแม้กระทั่งรัฐธรรมนูญเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมทางกฎหมายของการบังคับใช้กฎหมายทั้งปวงของรัฐธรรมนูญที่พึงมีต่อประชาชน หากการปกครองใดไร้ซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายหรือจิตสำนึกในการเคารพหรือใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมแล้วย่อมส่งผลต่อความยุติธรรมในการที่จะอำนวยความสะดวกหรือหลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากกฎหมายจะไม่มี ความชอบธรรม และจะกลายเป็นเพียงเครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการอย่างอำเภोजใจของผู้มีอำนาจของรัฐอยู่ในมือเท่านั้น

หลักนิติธรรมนั้นมีสาระสำคัญหรือองค์ประกอบ ดังนี้

๑. กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป

^๑ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๗

กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป หมายความว่า การใช้กฎหมายนั้น ต้องใช้บังคับกับบุคคลทุกคนโดยเสมอภาคกัน กฎหมายต้องไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับกับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจงซึ่งหลักการนี้มีไว้เพื่อป้องกันมิให้ผู้มีอำนาจใช้อำนาจในทางมิชอบออกกฎหมายโดยมุ่งหมายกลั่นแกล้ง ทำลายล้าง หรือลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ย่อมเท่ากับว่ากฎหมายมิได้เป็นเครื่องมือในการให้ความเป็นธรรมกับสังคม แต่กลายเป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจในการทำลายล้างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นปฏิปักษ์กับตน ดังนั้น หากกฎหมายมีลักษณะดังกล่าวย่อมขัดกับหลักนิติธรรมและไม่มี ความชอบธรรมในอันที่จะบังคับใช้เป็นกฎหมายในการควบคุมสังคม

๒. กฎหมายจะบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาและมีโทษย้อนหลัง หรือมีโทษย้อนหลังหนักกว่าเดิมไม่ได้

การที่บุคคลกระทำการใดแล้วจะเป็นความผิดทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อในขณะที่มีการกระทำ ความผิดนั้นมิกฎหมายบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด รัฐจะออกกฎหมายย้อนหลังให้เป็นโทษหรือกำหนดให้การกระทำที่เกิดล่วงพ้นมาแล้วเป็นความผิดและต้องรับโทษทางอาญามิได้ เพราะบุคคลทุกคนมีความชอบธรรมที่จะสามารถทราบได้ว่าการกระทำใดบ้างที่รัฐกำหนดให้เป็นความผิด มีบทลงโทษอย่างไร และบุคคลสามารถคิด เลือกลงและตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำโดยรับรู้ถึงผลที่จะตามมา และกฎหมายจะย้อนหลังเพิ่มโทษให้การกระทำของบุคคลที่ผ่านมาแล้วไม่ได้ หากกฎหมายมีลักษณะดังกล่าว ย่อมขัดต่อหลักนิติธรรม แต่ในทางตรงกันข้าม หากกฎหมายย้อนหลังให้ผลเป็นคุณกับบุคคล เช่น มีกฎหมายลดการกำหนดอัตราโทษหรือมีกฎหมายนิรโทษกรรมให้การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดอีกต่อไป กรณีเช่นนี้ย่อมเป็นประโยชน์แก่บุคคลมากขึ้น มีผลในการจำกัดและลดตรวนสิทธิของบุคคลน้อยลง กรณีเช่นนี้ถือว่ากฎหมายมีความชอบธรรมตามหลักนิติธรรม

๓. ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยบริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิด

หลักให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่มี ความผิดจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิดนี้ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ หลักผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องถูกพิจารณาอย่างขาวสะอาดและเป็นธรรม หลักนิติธรรมในข้อนี้มีขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพราะกระบวนการยุติธรรมซึ่งเริ่มต้นขึ้นจากความสงสัย จากการสันนิษฐาน จากการสืบสวน จากการกล่าวหาว่าบุคคลกระทำความผิดนั้นก็ยังไม่มีความสามารถพิสูจน์ได้แน่ชัดโดยปราศจากข้อสงสัยได้ว่าบุคคลนั้น ๆ ได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และในความเป็นจริงหรือสถานการณ์ ณ ขณะนั้นที่เกิดการกระทำใด ๆ ขึ้นมานั้นมีเหตุผล ความจำเป็นอย่างไร มีพฤติการณ์แห่งคดีเป็นอย่างไร ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจึงจะต้องได้รับโอกาสต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีของตนอย่างเต็มที่ ตามขั้นตอนและกระบวนการของกฎหมาย การปิดโอกาส

ปิดกั้นมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนำพยานหลักฐานเข้าสืบพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนจะกระทำไม่ได้ และต้องไม่ถูกปฏิบัติดังผู้กระทำความผิด และในกระบวนการตัดสินพิจารณาคดีของศาลก็ต้องมีพยานหลักฐานคดีที่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดแจ้งว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริงโดยปราศจากข้อสงสัยจึงจะสามารถพิพากษาตัดสินว่าการกระทำเป็นความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่หากกรณียังเป็นที่ยังสงสัยศาลจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยโดยถือว่าไม่สามารถพิสูจน์นำสืบได้ว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ตามสำนวนทางกฎหมายที่กล่าวว่า ปล่อยคนผิดสืบคนดีกว่าลงโทษคนบริสุทธิ์เพียงคนเดียว

แต่อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวก็มีได้หมายความว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะถูกจำกัดหรือถูกลิดรอนสิทธิบางประการในระหว่างที่อยู่ในกระบวนการดำเนินคดีความไม่ได้ แต่การจำกัดหรือลิดรอนสิทธินั้นจะทำให้ได้ทราบเท่าที่การถูกจำกัดและลิดรอนสิทธินั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มีเหตุผลและสมควรแก่เหตุ แต่การจำกัดหรือลิดรอนสิทธินั้นจะต้องไม่มีลักษณะเดียวกับผู้กระทำความผิดที่ศาลได้มีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิดแล้ว อาทิ ไม่สามารถจะนำผู้ต้องหาหรือจำเลยไปจำคุกเช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับโทษจำคุกเด็ดขาดโดยคำพิพากษาของศาลแล้ว เป็นต้น

๔. หลักความเป็นอิสระและเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาคดีของตุลาการ

ผู้พิพากษาจะต้องมีความเป็นอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงทั้งจากฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือแม้กระทั่งฝ่ายตุลาการด้วยกันเอง และนอกจากนั้นผู้พิพากษาจะต้องมีความเป็นอิสระจากตนเองด้วย คือต้องมีความเป็นกลาง ไม่มีอคติ และทฤษฎีในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นหลักนิติธรรมข้อนี้ผู้พิพากษาจึงต้องพิจารณาพิพากษาคดีอย่างซื่อตรง

๕. รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจและต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้เท่านั้น

องค์กรของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายตุลาการ มีอำนาจก็เพราะกฎหมายมอบอำนาจให้ ดังนั้นรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหลายต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้เท่านั้น จะใช้อำนาจเกินขอบเขตกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ กล่าวคือเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใดต้องมีบทกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจกระทำได้ หากไม่มีกฎหมายกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ไว้ก็ย่อมไม่มีอำนาจที่จะกระทำการนั้น และกฎหมายที่ให้อำนาจนั้นมีเงื่อนไขหรือกำหนดขอบเขตของการใช้อำนาจไว้เท่าใด เจ้าหน้าที่ก็ย่อมมีอำนาจเพียงเท่าที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น หากเจ้าหน้าที่กระทำการเกินขอบอำนาจที่กฎหมายกำหนดก็ย่อมเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบและขัดต่อหลักนิติธรรม ดังนั้นรัฐที่ยึดถือหลักนิติธรรม รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่สามารถใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด การกระทำใด ๆ ที่ไม่มีกฎหมายรองรับจึงไม่ชอบ และไม่มีผลใช้บังคับหลักนิติธรรมในข้อนี้จึงมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยแท้

๖. กฎหมายต้องไม่ยกเว้นความผิดให้แก่การกระทำของบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไว้ล่วงหน้าโดยเฉพาะ

หลักนิติธรรมข้อนีมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้มีอำนาจใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองรับการกระทำของตนเองในอนาคตว่าถูกต้อง ไม่ผิดกฎหมาย ป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ยกเว้นความผิดให้ตนเองไว้ล่วงหน้าอันส่งผลให้เมื่อกระทำการใดลงไปแล้ว การกระทำนั้นก็จะเป็นความผิดเพราะมีกฎหมายกำหนดยกเว้นความผิด แต่อย่างไรก็ตามหลักนิติธรรมนี้ห้ามเฉพาะการยกเว้นความผิดในอนาคตเท่านั้น หากเป็นการยกเว้นความผิดในอดีตที่ล่วงพ้นมาแล้วนั้นสามารถกระทำได้

ดังนั้น หลักนิติธรรมจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้จำกัดและควบคุมการใช้อำนาจโดยไม่ชอบของผู้มีอำนาจทั้งหลาย ให้ใช้อำนาจไปตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ทำให้เกิดสังคมที่เป็นธรรม สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของบุคคลได้รับการคุ้มครอง ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

หลักนิติธรรมกับหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

หลักนิติธรรมเป็นหลักพื้นฐานประการหนึ่งของหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม โดยมีหลักพื้นฐานที่สำคัญ คือ

๑. หลักนิติธรรม คือ การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมและความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและรวดเร็วด้วย

๒. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริม ให้บุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริต

๓. หลักความโปร่งใส หมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก เข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความถูกต้องของการกระทำ โครงการ การใช้อำนาจต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐได้

๔. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ

๕. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง

๖. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

จะพบว่าหลักนิติธรรมเป็นหลักการอันหนึ่งที่สำคัญในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ถ้าหน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ทุกคนปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด คำนึงถึงความเป็นธรรม ความยุติธรรม ก็จะทำให้กิจการบ้านเมืองมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้า และประชาชนในสังคมก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

ข้าราชการตำรวจ

ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์และพระราชอาคันตุกะ ปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร ตลอดจนปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติช่วยเหลือการพัฒนาประเทศตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

การบริหารงานตำรวจ

การบริหารงานตำรวจแบ่งโครงสร้างการบังคับบัญชา โดยสถานีตำรวจมีหน้าที่ภายในเขตอำนาจการรับผิดชอบหรือเขตพื้นที่การปกครอง รวมตลอดถึงการรับผิดชอบในด้านการทำงาน และอยู่ภายใต้การปกครองบังคับบัญชาของกองบังคับการตำรวจนครบาล (๑-๙) หรือตำรวจภูธรจังหวัดและกองบัญชาการตำรวจนครบาลและตำรวจภูธรภาค (๑-๙) เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่นคงภายใน บริการทางสังคม ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ การพัฒนางานบริหารและงานจเรตำรวจ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการรักษาความสงบเรียบร้อย รวมตลอดจนถึงงานกิจการพิเศษ และงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานีตำรวจ ทั้งนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ แบ่งออกเป็น ๕ ลักษณะงาน คือ

๑. งานอำนวยการ

มีหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยการ การวางแผน การตรวจสอบติดตามและประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน งานการบริหารบุคลากร งานจเรตำรวจ งานกิจการพิเศษ งานความมั่นคง

การศึกษาการฝึกอบรม งานวิชาการ สวัสดิการ การพัฒนา การบริหารจัดการ งบประมาณ การเงิน การพัสดุ การพลาธิการและสรรพาวุธ การส่งกำลังบำรุง รวมทั้งลักษณะงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนประกอบของงานดังกล่าว เพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของสถานีดำรวจ

๒. งานป้องกันปราบปราม

งานป้องกันปราบปรามมีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน อำนาจการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบติดตามและประเมินผล ตลอดจนปฏิบัติงานในด้านการป้องกันอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อย งานคณะกรรมการตรวจสอบ และติดตามการบริหารงานตำรวจ งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งงานที่มีลักษณะเกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนประกอบของงานนี้ เพื่อมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในเขตอำนาจการรับผิดชอบหรือพื้นที่ปกครองของสถานีดำรวจ

๓. งานจราจร

มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน อำนาจการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบและประเมินผล งานด้านการควบคุมจราจร จัดการและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับจราจร งานจราจรตามโครงการพระราชดำริ รวมทั้งงานที่มีลักษณะเกี่ยวข้อง หรือเป็นส่วนประกอบของงานนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาด้านการจราจร ในเขตอำนาจการรับผิดชอบหรือพื้นที่ปกครองของสถานีดำรวจ ตลอดจนพื้นที่ที่มีการจราจรต่อเนื่องกัน

๔. งานสืบสวน

มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน อำนาจการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบติดตามและประเมินผล ตลอดจนปฏิบัติงานในด้านการสืบสวนปราบปรามอาชญากรรม การกระทำความผิดตามกฎหมายและพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาทุกฉบับ ตลอดจนองค์หรือเครือข่ายที่อยู่เบื้องหลัง รวมทั้งงานที่มีลักษณะเกี่ยวข้อง หรือเป็นส่วนประกอบของงานนี้ เพื่อมิให้เกิดอาชญากรรมขึ้นในเขตอำนาจการรับผิดชอบหรือพื้นที่ปกครองของสถานีดำรวจ

๕. งานสอบสวน

มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน อำนาจการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบติดตามและประเมินผลด้านการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา การมีความเห็น การให้ความเห็นชอบ หรือการเห็นแย้ง ในคดีอาญา การอุทธรณ์ ฎีกา หรือการขอให้พิจารณาคดีใหม่ รวมทั้งงานที่มีลักษณะเกี่ยวข้องหรือเป็นส่วนประกอบของงานนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกธรรมให้แก่ประชาชนในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในเขตอำนาจการรับผิดชอบหรือพื้นที่ปกครองของสถานีดำรวจ

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนั้นมีความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ ตลอดจนบทบาทในมิติต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามลักษณะของสายงาน ในฐานะของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์นั้นไม่ว่าจะปฏิบัติหน้าที่ในสายงานใดก็ตาม ต่างก็ล้วนแต่ต้องยึดมั่นและนำหลักนิติธรรมมาใช้ด้วยเสมอ การบริหารปกครองงานตำรวจนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกกฎ ระเบียบ ตลอดจนข้อบังคับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมเพื่อใช้ในการปกครองเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายให้ต้องยึดถือปฏิบัติ อาทิ

๑. พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗

มาตรา ๗๗ กำหนดให้ข้าราชการตำรวจต้องถือและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรีและจรรยาบรรณของตำรวจตามที่กำหนดในกฎ ก.ตร. และต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติไว้โดยเคร่งครัด

มาตรา ๗๘ กำหนดข้อบังคับไม่ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติ หากฝ่าฝืนจะถือเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่มีร้ายแรง ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี จรรยาบรรณของตำรวจ และนโยบายของรัฐบาลโดยไม่ให้เสียหายแก่ราชการ

(๒) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้นก็ได้ และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายืนยันให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม

(๓) ต้องรักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

(๔) ต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

(๕) ต้องปฏิบัติราชการโดยมิให้เป็นการกระทำการซ้ำผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำ หรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว

(๖) ต้องรักษาความลับของทางราชการ

(๗) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคีและไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

(๘) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ความเป็นธรรมและให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน ผู้ติดต่อราชการ หรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า และด้วยความสุภาพเรียบร้อย โดยห้ามมิให้ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

(๙) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เพื่อให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการ เอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของทางราชการและต้องไม่ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ

(๑๐) ต้องไม่กระทำการอันเป็นเหตุให้แตกความสามัคคีระหว่างข้าราชการตำรวจ

(๑๑) ต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้งถือว่าการรายงานเท็จด้วย

(๑๒) ต้องไม่ใช้กิริยาวาจหรือประพฤติตนในลักษณะที่ไม่สมควร

(๑๓) ต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

(๑๔) ต้องไม่กระทำด้วยประการใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการบังคับผู้บังคับบัญชาเป็นทางให้เสียระเบียบแบบแผนวินัยตำรวจ

(๑๕) ต้องไม่กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการหรือทำให้เสียระเบียบแบบแผนของตำรวจ

(๑๖) ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

(๑๗) ต้องไม่เป็นการกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท

มาตรา ๗๙ กำหนดข้อบังคับไม่ให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติ หากฝ่าฝืนจะถือเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ที่มีควรได้

(๒) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง หรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือโดยมีพฤติการณ์ อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(๓) เหยียดหยาม กดขี่ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการ

(๔) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

(๖) กระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ รวมทั้งการกระทำผิดตามมาตรา ๗๘ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

๒. กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.๒๕๕๑

ข้อ ๘ ข้าราชการตำรวจต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัดโดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ ๑๗ เมื่อเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำผิด ข้าราชการตำรวจต้องยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัดซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

(๑) แสดงถึงการอุทิศตนและจิตใจให้แก่การปฏิบัติหน้าที่อย่างกล้าหาญและมีสติปัญญา

(๒) ยืนหยัดเจตนารมณ์ในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุด และดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ ให้ระลึกเสมอว่าการใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย

(๓) ไม่ใช้มาตรการรุนแรง เว้นแต่การใช้มาตรการปกติแล้วไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยใด

ข้อ ๑๘ ข้าราชการตำรวจต้องตระหนักว่าการใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง เป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุด ข้าราชการตำรวจอาจใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรงได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมายและระเบียบแบบแผน หรือเมื่อผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องสงสัยใช้อาวุธต่อสู้ขัดขวางการจับกุม หรือเพื่อช่วยบุคคลอื่นที่อยู่ในอันตรายต่อชีวิต เมื่อมีการใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง ไม่ว่าจะมีส่วนเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่ ข้าราชการตำรวจต้องรายงานเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบแบบแผนทันที

ข้อ ๑๙ ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถามผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือบุคคลอื่น ข้าราชการตำรวจต้องแสดงความเป็นมืออาชีพโดยใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการตำรวจ รวมทั้งใช้ปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและชำระไว้ซึ่งความยุติธรรม ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

(๑) ไม่ทำการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น

(๒) ไม่ใช่ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริม หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทารุณ หรือทารุณกรรมต่อบุคคลหรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น

(๓) ไม่กระทำการข่มขู่หรือรังควาน หรือไม่ใช้อำนาจที่มีชอบ หรือแนะนำ เสี้ยมสอนบุคคลให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จ หรือปรักปรำผู้อื่น

(๔) ไม่กักขังหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตามกฎหมายเพื่อการสอบปากคำ

(๕) ไม่ใช้อำนาจที่มีชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

ข้อ ๒๐ ข้าราชการตำรวจต้องควบคุมดูแลบุคคลที่อยู่ในการควบคุมของตนอย่างเคร่งครัด ตามกฎหมายและมีมนุษยธรรม ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

(๑) ไม่ผ่อนปรนให้บุคคลนั้นมีสิทธิ หรือใดประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน

(๒) ไม่รบกวนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับทนายความตามสิทธิแห่งกฎหมาย

(๓) จัดให้บุคคลได้รับการรักษาพยาบาล หรือการดูแลทางการแพทย์ตามสมควรแก่กรณี เมื่อบุคคลนั้นมีอาการเจ็บป่วยหรือร้องขอ

(๔) ไม่ควบคุมเด็กและเยาวชนร่วมกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หรือไม่คุมขังผู้หญิงร่วมกับผู้ชาย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีกฎหมายและระเบียบแบบแผนอนุญาต

ข้อ ๒๑ ข้อมูลข่าวสารที่ข้าราชการตำรวจได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ ๑๙ หรือจากการปฏิบัติหน้าที่อื่น ข้าราชการตำรวจจะต้องรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับอย่างเคร่งครัด เพราะอาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์ หรือชื่อเสียงของบุคคล หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษ ทั้งต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิด ข้าราชการตำรวจจะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ หรือเพื่อประโยชน์ในราชการตำรวจที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

ตำรวจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเป็นหน่วยงานแรกในกระบวนการยุติธรรม เป็นเจ้าหน้าที่ที่ต้องใกล้ชิดทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหา การปฏิบัติหน้าที่จึงต้องรัดกุมและต้องนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิ ต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาตัดสินคดี การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาที่ต้องเคารพหลักการสิทธิมนุษยชน ตำรวจจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาอย่างโหดร้ายทารุณ หรือไร้มนุษยธรรมหรือปฏิบัติดังเช่นผู้ที่ศาลพิพากษาว่ามีความผิดไม่ได้ เป็นต้น ตำรวจเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น การจะกระทำการใดต้องยึดถือหลักกฎหมายเป็นสำคัญ ต้องใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ยุติธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือฐานะทางสังคม นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในชีวิต เนื้อตัว ร่างกาย ตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนไว้มากเพื่อป้องกัน ระวัง ยับยั้ง การก่ออาชญากรรมต่าง ๆ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคมส่วนรวม ซึ่งเป็นการลิดรอนสิทธิบางประการของประชาชน ดังนั้นในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องใช้อำนาจภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ไม่อาศัยอำนาจหน้าที่ของตนแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบ หรืออาศัยอำนาจตามกฎหมายเป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งผู้อื่น จะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ดังประโยคที่กล่าวว่า “เป็นตำรวจมีอาชีพ เพื่อความผาสุกของประชาชน” และตามวิสัยทัศน์และค่านิยมหลักของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่ต้องการให้ตำรวจ

“เป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่น่าสมัยในระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นศรัทธา” ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องยึดถือการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักนิติธรรม และในส่วนของตำรวจภูธรภาค ๗ ก็ได้นำหลักนิติธรรมมาเน้นย้ำ กำชับแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายในสังกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่มีคุณภาพมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล”

ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจนอกจากการยึดหลักกฎหมายเป็นสำคัญแล้ว ยังต้องยึดถือหลักนิติธรรมประกอบด้วย เพื่อมิให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือการตีความบทกฎหมายเพื่อกลั่นแกล้ง รังแก หรือแสวงหาผลประโยชน์จากประชาชน หลักนิติธรรมจึงเป็นหัวใจหลักในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เพื่อธำรงไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน

บรรณานุกรม

หนังสือ

คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติและคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรม.

หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : พี เอส พรินติ้ง แอนด์ ดีไซน์, ๒๕๕๘.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. “หลักนิติธรรม (Rule of law)” **รวมบทความทางวิชาการ เนื่องในโอกาส**

ครบรอบ ๙๐ ปี ธรรมศาสตราจารย์ สัญญา ธรรมศักดิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. **กฎหมายกับความยุติธรรม.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๔๗.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. **หลักนิติธรรม.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท ชวนพิมพ์ ๕๐ จำกัด, ๒๕๕๓.

บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๕๒.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. “หลักนิติธรรมกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย” **รพี’๕๑.** (กรุงเทพมหานคร:

คณะกรรมการเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๐ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๑.

บทความ

กองบรรณาธิการ (จลนिति). “หลักการตีความกฎหมายตามครรลองของหลักนิติรัฐและนิติธรรม” **จลนिति ๗.**

กำชัย จงจักรพันธ์. “๓๐๙” **หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน** ฉบับวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ หน้า ๗.

กำชัย จงจักรพันธ์. “หลักอินทภาษ” **หนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน** ฉบับวันจันทร์ที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

๔ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๕๓): ๑-๓.

เดชอุดม ไกรฤทธิ. “หลักนิติธรรม” **วารสารสถาปนาคอมมิตตี ๑๗. ๑๑๕** (กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๒): ๖-๙.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. “หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม” **จลนिति ๙. ๑** (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕): ๔๙-๖๗.

วิจิต มั่นตราภรณ์. “หลักนิติธรรมกับสิทธิมนุษยชน” **วารสารพระธรรมมุนญ เล่ม ๔๙**

ฉบับ “หลักนิติธรรม” (พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๒): ๒๔-๒๕.

อรรถพล ใหญ่สว่าง. “หลักนิติธรรม” **จลนिति ๑๑. ๑** (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕): ๓๓ - ๕๘.

อุกฤษ มงคลนาวิน. “หลักนิติธรรมกับสภาพสังคมประเทศไทย” (บทสัมภาษณ์) **จลนिति ๙. ๑** (มกราคม-

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕): ๓-๑๔.

กฎหมาย

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๗

กฎ ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ.๒๕๕๑

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๕๓๗/๒๕๕๕ เรื่อง การกำหนดอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งในสถานีตำรวจ

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กำชัย จงจักรพันธ์. หลักนิติธรรม [Online]. Available URL: http://k-rc.net/imageupload/21576/_1.pdf, ๒๕๖๔ (เมษายน, ๓).

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคล ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๖ [Online]. Available URL: <http://www.jaray.police.go.th/2014/pdf/008-yutthasat.pdf>, ๒๕๖๔ (เมษายน, ๓).